

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Ένα ανάγνωσμα

### *Η λειτουργία της υποκουλτούρας:*

Αυτό που λείπει σύμφωνα με τον συγγραφέα στα δίπολα νέοι-γέροι, παιδιά-γονείς, που πολλοί συγγραφείς αποδίδουν με υπερβολική έμφαση είναι η ιδέα κάποιας ιστορικής ιδιαιτερότητας. Θεωρεί, πως έχει καταντήσει πλέον κλισέ να μιλάμε μόνο για τη περίοδο μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο ως μια περίοδο αναστάτωσης που κατέρριψε όλα τα παραδοσιακά βρετανικά πρότυπα ζωής, αντικαθιστώντας τα με ένα τεχνικά αταξικό σύστημα. Παρά τις διαβεβαιώσεις στην εν' λόγω περίοδο των Εργατικών και Συντηρητικών πολιτικών ότι η Βρετανία εισαγόταν σε μια νέα εποχή αφθονίας και ίσων ευκαιριών, η παρουσία των τάξεων ήταν ακόμα έντονα παρούσα. Ωστόσο, ο τρόπος με τον οποίον βιώνονταν πλέον η τάξη δεν ήταν ο ίδιος. Είχε αλλάξει εξαιτίας πολύ μεγάλων αλλαγών, όπως η εμφάνιση των ΜΜΕ, οι αλλαγές της σύνθεση της οικογένειας κ.α.

Η έκρηξη των πολλών νεανικών στυλ, οδήγησε αρκετούς συγγραφείς να θεωρήσουν τη νεολαία ως μια καινούργια αταξική τάξη. Με τη δημοσίευση ερευνών των Peter Willmott και David Downes στη δεκαετία του '60 για τη ζωή των νεαρών εργατών, αυτός ο μύθος της αταξικής νεανικής κουλτούρας αμφισβητήθηκε έντονα. Η αμφισβήτηση αυτή έγινε ακόμη πιο κατανοητή, μέσα από μια ευρύτερη συζήτηση για τη λειτουργία της υποκουλτούρας που απασχόλησε τους κοινωνιολόγους που ειδικεύονταν στη «θεωρία της παρέκκλισης».

Τα πρώτα ίχνη της μελέτης της υπο-κουλτούρας στη Βρετανία, εμφανίστηκαν το 19<sup>ο</sup> αιώνα στα έργα του Thomas Archer, του Henry Mahew, του Charles Dickens και του Arthur Morisson. Μέχρι τα 1920, δεν υπήρχε καμία επιστημονική προσέγγιση (με τη μέθοδο της συμμετοχικής παρατήρησης) για την υπο-κουλτούρα. Στα 1927 ο Frederick Thrasher δημοσίευσε έναν κατάλογο με πάνω από χίλιες «συμμορίες των δρόμων», ενώ αργότερα ο William Foot Whyte περιέγραψε με λεπτομέρειες τα ήθη τις συνήθειες και τα κατορθώματα αυτών των συμμοριών. Ωστόσο μια τέτοια θεώρηση, η οποία στερείται αναλυτικού και επεξηγηματικού πλαισίου εξηγεί ο συγγραφέας, παρουσιάζει την υπο-κουλτούρα σαν έναν ανεξάρτητο οργανισμό που λειτουργεί έξω από τα ευρύτερα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτικά πλαίσια. Τις ελλείψεις αυτές ήρθαν να συμπληρώσουν τη δεκαετία του '50 ο Albert Cohen και ο Walter Miller. Ο Cohen μίλησε για τις αντισταθμιστικές λειτουργίες των συμμοριών του δρόμου: οι έφηβοι που δεν τα πήγαιναν καλά στο σχολείο, περνούσαν τον ελεύθερο χρόνο τους συμμετέχοντας σε συμμορίες προκειμένου να βρουν έναν άλλο τρόπο αυτοεκτίμησης. Ο Miller θεωρούσε, πως οι αξίες της παρεκκλίνουσας ομάδας αντέγραφαν τις κεντρικές ανησυχίες του ενήλικου εργαζομένου πληθυσμού, απλώς με έναν πιο διαστρεβλωμένο τρόπο. Τη δεκαετία του '60 ο Willmott εξέδωσε την έρευνα του για τις πολιτιστικές διεξόδους των αγοριών με εργατική καταγωγή του East End του Λονδίνου. Ο ίδιος συμπέρανε, πως η ιδέα μιας εντελώς αταξικής νεανικής κουλτούρας ήταν ανώριμη και χωρίς νόημα.

Ο Cohen καθόρισε την υπο-κουλτούρα σαν έναν συμβιβασμό ανάμεσα στην ανάγκη των συμμοριών αυτών να δημιουργήσουν και να εκφράσουν μια αυτονομία

και μια διαφοροποίηση από τους γονείς τους και την ανάγκη να συντηρήσουν τις γονεϊκές ταυτίσεις. Ο Cohen παρουσίασε την τάξη να λειτουργεί σαν υλική δύναμη, να περιβάλλεται με εμπειρίες και να εκφράζεται στο στυλ. Βρήκε τον τρόπο να διαπεράσει την επιφάνεια του στυλ και να ανασύρει τα νοήματα που βρίσκονται από κάτω. Η δουλειά του συνεχίζει να αποτελεί το πιο κατάλληλο πρότυπο για την ερμηνεία του στυλ της υπο-κουλτούρας. Ωστόσο ο συγγραφέας εδώ υποστηρίζει, πως ο Cohen έδωσε πολύ μεγάλη βαρύτητα στους δεσμούς ανάμεσα στη νεανική και την «ενήλικη» κουλτούρα της εργατικής τάξης, ενώ υπάρχουν και πολύ σημαντικές διαφορές μεταξύ τους που πρέπει να αναγνωριστούν. Μπορούμε λοιπόν σημειώνει, να δεχτούμε μόνον εν' μέρει τη θεωρία του Cohen για το στυλ της υπο-κουλτούρας.

### ***Ιδιαιτερότητα: Δυο τύποι teddy boys***

Κατά τον Μάρξ, οι άνθρωποι φτιάχνουν την ιστορία τους όχι όπως ακριβώς τους αρέσει αλλά υπό συνθήκες που εμφανίζονται, δίνονται και μεταβιβάζονται από το παρελθόν. Επομένως οι κοινωνικές σχέσεις ποτέ δεν μπορούν να είναι ακατέργαστες. Υπόκεινται σε παρεμβολές (σχολειό, οικογένεια, ΜΜΕ κ.α). Κάθε «στιγμιότυπο» της υποκουλτούρας αναπαριστά τη «λύση» ενός συγκεκριμένου συστήματος συνθηκών, προβλημάτων και αντιθέσεων. Οι «λύσεις» των teddy boys τους διαφοροποιούσαν από τους υπάρχοντες πολιτιστικούς σχηματισμούς. Επρόκειτο για αντιδράσεις σε διαφορετικές συγκυρίες.

Δυο υπήρξαν οι σημαντικές στιγμές στην ιστορία της υπο-κουλτούρας των teddy boys: η δεκαετία του '50 και η δεκαετία του '70. Οι teddy boys του '70, είχαν μια διαφοροποιημένη θέση σε σχέση με τη κουλτούρα των γονιών τους και με άλλες νεανικές κουλτούρες. Οι teds και των δυο περιόδων, είχαν ωστόσο και αρκετά κοινά χαρακτηριστικά όπως κυρίως τις ανησυχίες για την επίδραση της μετανάστευσης των μαύρων στην απασχόληση, το στεγαστικό και την ποιότητα της ζωής. Ωστόσο η εμφάνιση μιας έντονα εργατικής νεανικής κουλτούρας αυτή του punk την τελευταία περίοδο, διαφοροποίησε τις δυο αυτές στιγμές.

Όσο περίεργο και αν ακούγεται, οι teds φάνηκαν σαν ένας ουσιαστικός θεσμός, ένα αυθεντικό και συνάμα νοσταλγικό κομμάτι της βρετανικής κληρονομιάς σε μια περίοδο όπου η κοινωνία της Βρετανίας γέμιζε από νέες μόδες. Η έννοια της αναβίωσης στη δεκαετία του '70 των teds τους έδωσε τον αέρα νομιμότητας που χρειαζόντουσαν.

Η στάση των δυο ειδών teddy boy, ήταν στην ουσία αντιδράσεις σε συγκεκριμένες ιστορικές συνθήκες. Στη δεκαετία του '70 για παράδειγμα ήταν η διάψευση των ελπίδων της εργατικής τάξης από το εργατικό κόμμα, η φθίνουσα οικονομία και άλλα πολλά. Όλα αυτά οδήγησαν στη δημιουργία ενός αισθήματος φθίνουσας απόδοσης, που ερχόταν σε αντίθεση με την αισιοδοξία της προηγούμενης περιόδου.

Το ντύσιμο και η συμπεριφορά των teds του '70 είχε κατά τον συγγραφέα διαφορετικούς υπαινιγμούς. Το κοινωνικά ανώτερα στυλ που είχε υιοθετηθεί από τους teds του '50 είχε πια περάσει ανεπιστρεπτή. Επίσης συνήθειες όπως το κόρδωμα,

η σεξουαλική επιθετικότητα, ο ναρκισσισμός, τα κουνήματα στους ρυθμούς του σουίνγκ είχαν πλέον διαφοροποιηθεί. Γενικά η δεύτερη γενιά των teds, ακολουθούσε το παραδοσιακό πρότυπο του «κακού». Άκουγαν τραγούδια ξεχασμένα, ντυνόταν με παμπάλαια ρούχα, ερωτοτροπούσαν, φλέρταραν, και διακρινόταν από ψευτοπαλληκαριά, γεγονός που συνέχιζε να διατηρείται στη γονεϊκή κουλτούρα σαν το πρότυπο της μεταπολεμικής κοινωνίας. Όλα τα παραπάνω, τοποθέτησαν τη δεύτερη γενιά των teds ένα βήμα πιο κοντά στη κουλτούρα των γονιών τους και βοήθησαν στον καθορισμό της απέναντι στις άλλες υπάρχουσες ομάδες (punks, heavy metal κ.α). Ωστόσο και τα δυο είδη teds λάτρευαν τους ίδιους ήρωες (Elvis, James Dean), είχαν την ίδια κόμμωση και κατείχαν την ίδια σχεδόν ταξική θέση.

### ***Οι πηγές του στυλ:***

Η εμπειρία που κωδικοποιείται στις υπο-κουλτούρες σχηματίζεται σε ορισμένα τοπικά πλαίσια όπως το σχολείο. Κάθε πλαίσιο επιβάλλει τη δική του έννοια δομή, τους δικούς του κανόνες και έννοιες σύμφωνα με τον συγγραφέα. Οι δομές αυτές αποτελούν κατά τον Althusser «διαφορετικά επίπεδα του ίδιου κοινωνικού σχηματισμού». Παρόλο που οι δομές αυτές δρουν σχετικά αυτόνομα στις καπιταλιστικές κοινωνίες, παραμένουν ωστόσο συγκεντρωμένες γύρω από την αντίθεση: κεφάλαιο-εργασία. Η αλληλεπίδραση ανάμεσα στα διαφορετικά επίπεδα του κοινωνικού σχηματισμού αναπαράγεται με τις εμπειρίες τόσο των κυρίαρχων, όσο και των υποτελών ομάδων κι αυτές οι εμπειρίες γίνονται με τη σειρά τους το ακατέργαστο υλικό που βρίσκει την έκφραση του στη κουλτούρα και στην υποκουλτούρα. Στον ορισμό αυτής της εμπειρίας ο ρόλος των MME υπήρξε καθοριστικός.

Στη μεταπολεμική Βρετανία, το περιεχόμενο του στυλ της υπο-κουλτούρας είναι μια λειτουργία αυτού που ο Stuart Hall ονομάζει «το ιδεολογικό αποτέλεσμα» των MME και μια αντίδραση σε βιωμένες αλλαγές του θεσμικού πλαισίου της ζωής της εργατικής τάξης. Τα MME δεν προσφέρουν απλώς στις κοινωνικές ομάδες τις εικόνες των άλλων ομάδων αλλά δίνουν στην εργατική τάξη μια εικόνα της δικής της ζωής πλαισιωμένοι από τους ιδεολογικούς «λόγους», που την περιτριγυρίζουν και την οριοθετούν.

Οι ανοδικές και καθοδικές διέξοδοι στη νεολαία της εργατικής τάξης, όπως υποστηρίζει ο συγγραφέας, δεν σήμαινε κι αναγκαστικά ότι υπήρχε κάποια μεγάλη διαφορά όσον αφορά τις δουλειές που μπορούσε να βρει ο μέσος mod του 1964 και ο skinhead του 1968. Όπως επίσης δεν σήμαινε, πως εκείνη τη χρονική περίοδο οι ευκαιρίες εργασίας για τη νεολαία της εργατικής τάξης μειώθηκαν. Οι punks δεν αντιδρούσαν απλά στην αυξανόμενη ανεργία, την αλλαγή των ηθικών κριτηρίων και τη καταπίεση αλλά συγχρόνως δημιουργώντας μια γλώσσα προσγειωμένη και προσιτή δραματοποιούσαν αυτό που ονομάστηκε «πτώση της Βρετανίας». Τα διάφορα στιλιστικά σύνολα που υιοθέτησαν οι punks ήταν αναμφίβολα μια έκφραση γνήσιας επιθετικότητας, στέρησης και άγχους.

### **ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ:**

- Με ποιό τρόπο αμφισβητήθηκε ο μύθος της αταξικής νεανικής κουλτούρας;
- Ποιες ήταν οι διαφορές και οι ομοιότητες ανάμεσα στους teds της δεκαετίας του '50 και στους teds της δεκαετίας του '70;